

УДК 336:631.11/.16

ДІЯЛЬНІСТЬ АГРОХОЛДИНГІВ В УКРАЇНІ

Завадських Г.М., к.е.н.

Таврійський державний агротехнологічний університет

Summary: Accelerate the development and implementation of new economic mechanisms that would ensure the efficiency of agricultural production, possibly through the development of its new organizational forms. For decades, evolved form of integrative interactions in the APC Ukraine. This led to the creation in agriculture vertically integrated groups - agricultural holdings.

Key words: agroholding, integration, innovation, land bank, absorption, agricultural production, concentration.

Постановка проблеми. До найважливіших проблем в агропромисловому комплексі можна віднести низьку ефективність сільськогосподарського виробництва, безробіття, бідність, занепад соціальної інфраструктури, вимирання сіл та трудову міграцію. Прискорити розробку і впровадження нових механізмів господарювання, які б забезпечили ефективність сільськогосподарського виробництва, можливо шляхом розвитку нових його організаційно-правових форм. Протягом десятиріч удосконалювались форми інтеграційних взаємодій в АПК України. Це призвело до створення в сільському господарстві вертикально інтегрованих об'єднань - агрохолдингів.

Основні матеріали дослідження. Виникнення агрохолдингів внесло певні корективи в існуючу ситуацію на селі. Агрохолдинги, як правило, – це чисто бізнесові проекти, основною метою яких є примноження капіталу їхніх засновників [1]. Підтримка і розвиток сільської інфраструктури за визначенням не є функцією агрохолдингів. Засновники агрохолдингів проживають зовсім в іншому місці і ні вони, ні члени їх сімей не користуються сільською інфраструктурою. З іншого боку, досвід розвитку бізнесу в країнах з усталеною ринковою економікою засвідчує тенденцію до змін в його корпоративній культурі, що проявляється у прийнятті на себе бізнесом соціальної відповідальності [4]. Це вже стає невід'ємною частиною бізнесу і важливим чинником його розвитку, що можна спостерігати на прикладі транснаціональних корпорацій в Україні. Тому відповідальність за соціальну й комунальну інфраструктуру сільських територій є справою агрохолдингів також.

Чинник порівняно дешевої аграрної сировини у формуванні прибутків від виробництва кінцевих продуктів, тобто продуктів харчування, ще більше підсилюється шляхом інтеграції аграрної і переробної діяльності [2]. Виробляючи своїми структурними підрозділами аграрну сировину, зберігаючи і транспортуючи її до переробних підрозділів значно здешевлюється кінцева продукція за рахунок можливостей застосування сучасних технологій у сільському господарстві і отримання вищої урожайності сільськогосподарських культур, зниження витрат на зберігання і транспортування сировини (без посередників), застосуванні логістики при заготівлі сировини і реалізації кінцевої продукції.

Факт, що середня заробітна плата в аграрній галузі України у два рази нижча порівняно із аналогічним показником загалом по економіці, говорить сам за себе. При цьому частка заробітної плати в структурі собівартості сільськогосподарської продукції в Україні становить близько 14 %, що у майже у 2,5 рази нижче порівняно з 2000 роком та нашим найбільшим торговельним партнером Європейським Союзом. Крім цього, значні резерви підвищення досить низької продуктивності праці в сільському господарстві України є також суттєвим чинником здешевлення аграрної сировини.

Податкове законодавство України забезпечує аграрним підприємствам податкове навантаження приблизно у 3 рази нижче, ніж в інших галузях економіки. Звичайно ж це є хорошим стимулом для того, щоб займатися цим видом бізнесу. Існуючі пільги зі сплати податків стосуються сплати ПДВ, податку з прибутку та інших обов'язкових платежів. За чинним законодавством підприємства, в структурі реалізації якого сільськогосподарська продукція та продукти її переробки становлять не менше 75 %, мають податкові пільги, чим і користуються агрохолдинги мінімізуючи свої податкові платежі.

Сільськогосподарські підприємства України є основними реципієнтами дотацій і субсидій з державного бюджету на розвиток аграрної галузі. Так за останні роки сума, яку держава направляє на розвиток сільського господарства складає близько 7 млрд. грн., з яких понад 4 млрд. грн. направляється на заходи, що відносять до «жовтої» і «зеленої скриньок» за класифікацією СОТ . При цьому слід зазначити, що приблизно 10% аграрних підприємств отримує близько 80% цих платежів. Це якраз і є великі аграрні підприємства, зокрема агрохолдинги, які мають можливості використовуючи зв'язки в державних установах, кваліфікованих економістів і юристів отримувати ці кошти.

Іншим чинником, який приваблює бізнес в аграрний сектор, є можливості акумуляції значних земельних масивів шляхом їх оренди та потенційні можливості придбання цієї землі у власність в умовах функціонування ринку сільськогосподарської землі. Найперше тут спрацьовує чинник низької теперішньої вартості землі та суттєвого зростання ціни на неї в перспективі. Немає сумніву, що за нормальних економічних умов вартість сільськогосподарської землі в Україні відповідатиме європейському рівню.

Можливості перепродажу бізнесу, вартість якого з урахуванням всіх вище зазначених чинників, може значно зрости через декілька років, є одним з ключових елементів у зацікавленості інвесторів вкладати кошти у створення агрохолдингів. Вже сьогодні в Україні є приклади такого успішного перепродажу. Маючи значно більші фінансові можливості, агрохолдинги виплачують вищу орендну плату власникам землі (колишнім членам КСП та їх спадкоємцям) і, по-суті, витісняють з ринку оренди землі приватних фермерів, які не можуть з ними конкурувати.

Вплив агрохолдингів на ринок оренди землі є безперечним. Загалом це позитивний вплив, адже агрохолдинги витісняючи фермерів з ринку оренди сільськогосподарської землі, змушують їх змінювати свою спеціалізацію, переходити від вирощування низько ефективних зернових і технічних культур до

вирощування овочів, фруктів, ягід. Вони також забирають землю у неефективних аграрних підприємств, змушуючи їх виходити з аграрного бізнесу. Результатом цього є підвищення загальної ефективності сільськогосподарського виробництва, адже агрохолдинги завдяки використанню кращих технологій на значних земельних площах отримують більше дешевої продукції, тоді як фермери заповнюють ринкову нішу трудомісткої продукції, виробництво якої в сучасних умовах вони забезпечують ефективніше [3]. Крім цього, значна кількість сільськогосподарської землі в окремих районах країни взагалі не обробляється і використання цієї землі агрохолдингами є позитивним фактором.

Висновки. Підсумовуючи все вище зазначене про діяльність агрохолдингів та проблеми, які сьогодні існують у сільському господарстві України, можна зробити висновок, що виникнення і розвиток агрохолдингів є результатом здійсненої аграрної реформи і, зокрема, земельної реформи. Їх вплив на підвищення ефективності використання виробничих ресурсів у сільському господарстві та інших сферах агробізнесу слід оцінювати позитивно. Однак, поряд з агрохолдингами мають розвиватися й інші організаційно-правові форми агробізнесу - сільськогосподарські підприємства і фермерські господарства, переробні та збутові компанії тощо. Загалом, потрібен баланс різних організаційно-правових форм ведення агробізнесу, для того щоб досягнути найкращого використання ресурсів – землі, капіталу, праці, підприємницьких здібностей людей.

Література.

1. Андрійчук В.Г. Агропромислові формування нового типу в контексті стратегії розвитку вітчизняного сільського господарства / В. Г. Андрійчук // Економіка АПК. - 2013. - №1. - С. 3 - 15.
2. Гуторов А. О. Агрохолдинги як ефективна форма концентрації сільськогосподарського виробництва / А. О. Гуторов // Економіка АПК. - 2011. № 3. - С. 102-107.
3. Дудар Т.Г. Оцінка потенціалу і ринкових позицій аграрних холдингів / Т.Г. Дудар // Економіка АПК. - 2013. - №11. - С. 84 - 90.
4. Мірзоєва Т.В. Агрохолдинги України в умовах сьогодення / Т.В. Мірзоєва // Інноваційна економіка. - 2014. - №8. - С. 90-93.